

De aanstelling van Eustachius Cartuijvels tot schout van Borlo en Buvingen, 1704

Rombout Nijssen

De heerlijkheden Borlo en Buvingen maakten vanouds deel uit van het vorstelijk domein van de graven van Loon, en later van het domein van de bisschoppen van Luik. Het Luikse bisschoppelijk domein werd de *Bisschoppelijke Tafel* genoemd en het beheer daarvan was toevertrouwd aan de *Rekenkamer*. Haar voornaamste taak was het domein zodanig te beheeren dat het voldoende geld opbracht om de regering van de bisschop te financieren. Het bezit van een heerlijkheid was niet hetzelfde als het bezit van de gronden in die heerlijkheid. Het bezit van een heerlijkheid hield in feite in dat men het recht en de plicht bezat om in die plaats een aantal bevoegdheden van publiekrechtelijke aard uit te oefenen. De voornaamste van die bevoegdheden was het vervolgen van verdachten van misdrijven door hen op te sporen, hen voor de schepensbank te brengen, en daar tegen hen te procederen. In de meeste heerlijkheden zetelde een schepensbank, en waar dat geval was daar had de heer ook het recht om daar de schout en de schepenen aan te stellen.

Het bezit van een heerlijkheid, zonder de landerijen, had dus op het eerste gezicht, buiten occasionele inkomsten die met de veroordeling van verdachten van misdrijven samenhingen, weinig financieel belang. De *Rekenkamer* had echter ondervonden dat vermogende particulieren, maar ook abdijen of kapittels, in sommige gevallen bereid waren te betalen om zich heer van één of andere heerlijkheid te mogen noemen en de daaraan verbonden rechten te mogen uitoefenen. Door heerlijkheden te *verpanden* had de *Rekenkamer* een middel gevonden om uit haar heerlijkheden financieel gewin te puren. De verpanding van een heerlijkheid hield in dat de oorspronkelijke heer - in dit geval de *Rekenkamer* namens de bisschop van Luik - in ruil voor een intrestloze lening met een onbepaalde looptijd, het recht afstond om in de heerlijkheid in kwestie de heerlijke rechten uit te oefenen. De *Rekenkamer* behield het recht om wanneer zij dat wenste weer een einde te maken aan de verpanding, door de pandsom terug te betalen aan de pandheer of aan zijn erfgenamen.

Eén van de grootste verpandingsoperaties van bisschoppelijke heerlijkheden vond plaats op 18 november 1619¹. Die dag werden tientallen heerlijkheden uit het domein van de *Bischoppelijke Tafel* in naam van Ferdinand van Beieren² aan particuliere heren verpand. Naast Borlo en Buvingen werden die dag onder meer ook de heerlijkheden Engelmanshoven, Gelinden, Ginkelom, Gotem, Groot-Gelmen, Hoeselt, Jeuk, Klein-Gelmen, Kwaadmechelen, Mal, Mettekoven, Millen, Muizen, Opheers, Opoeteren, Stevoort, Val en Velm aan particuliere heren verpand³. Borlo en Jeuk werden voor 600 rijksdaalders, of 2400 gulden⁴, verpand aan het Luikse kapittel van Sint-Jan-de-Evangelist⁵. Blijkbaar was het kapittel vooral geïnteresseerd in het heerschap van Jeuk, waar het overigens, onder meer als heer van het cijnshof van Sint-Jan, al veel zakelijke belangen had. Het pandheerschap van Borlo werd door het kapittel op 11 maart 1620 voor 630 gulden doorverkocht aan de abdij van Sint-Truiden⁶. De heerlijkheid Buvingen werd op 18 november 1619 samen met de heerlijkheid Muizen voor 300 rijksdaalders of 1200 gulden verpand aan Willem van Kerckem⁷. De nieuwe pandheer stond Buvingen binnen het jaar voor 100 rijksdaalders af aan de abdij van Sint-Truiden. Op 23 september 1620 bekrachtigde en registreerde de *Rekenkamer* deze overeenkomst⁸. Op die manier was de abt van Sint-Truiden in de loop van 1620 pandheer geworden van Borlo en van Buvingen. In 1667 zou hij ook de heerlijkheid Muizen panden⁹. Deze pandheerlijkheden bleven in het bezit van de abdij tot 9 juni 1762.

¹ De geschiedenis van de heren en van de verpandingen van de heerlijkheden Borlo en Buvingen wordt uitvoerig behandeld in een bijdrage die in een eerdere aflevering van dit tijdschrift verscheen: 'De pandheren van Kerkom, Muizen, Buvingen, Borlo en Jeuk, 1589-1796', in: *Limburg-Het Oude Land van Loon* 86 (2007), pp. 81-95.

² Ferdinand van Beieren regeerde over het prinsbisdom Luik van 1612 tot 1650. Hoewel hij geen priester was, stond hij niet alleen aan het hoofd van het bisdom Luik, maar ook van het aartsbisdom Keulen en van de bisdommen Münster, Hildesheim en Paderborn. Hij verbleef meestal niet in Luik maar elders in het keizerrijk.

³ S. Bormans, 'Chambre des finances des princes-évêques de Liège. Table des octrois et rendages', in: *Bulletin de l'Institut Archéologique Liégeois* 7 (1865), pp. 48-52.

⁴ Geldbedragen werden in die periode uitgedrukt in (gouden) guldens, (zilveren) stuivers en (koperen) oorden. Eén gulden was 20 stuivers waard, en in een stuiver gingen 4 oorden. De rijksdaalder was een grote zilveren munt, waarvan de waarde met vier gulden overeenkwam.

⁵ Rijksarchief Luik, *Archief van de Rekenkamer*, nr. 118, fol. 36r; nr. 123; S. BORMANS, 'Chambre des finances des princes-évêques de Liège. Table des octrois et rendages', in: *Bulletin de l'Institut Archéologique Liégeois* 7 (1865), p. 49.

⁶ Rijksarchief Hasselt, *Archief van de abdij van Sint-Truiden*, nr. 916.

⁷ Rijksarchief Luik, *Archief van de Rekenkamer*, nr. 118, fol. 63r-63v; S. BORMANS, 'Chambre des finances des princes-évêques de Liège. Table des octrois et rendages', in: *Bulletin de l'Institut Archéologique Liégeois* 7 (1865), p. 50. Willem van Kerckem was de zoon van Adam van Kerckem, heer van Kozen en van Neerharen, en stadhouder van de *Leenzaal van Kuringen*. Na het overlijden van zijn vader op 10 januari 1591 erfde Willem van Kerckem de heerlijkheid Neerharen. Als opvolger van zijn vader in de functie van stadhouder van de *Leenzaal* en als raadsheer in de *Gewone Raad* in Luik was hij één van de voornaamste Loonse edelen van zijn tijd.

⁸ Rijksarchief Hasselt, *Archief van de abdij van Sint-Truiden*, nr. 28, p. 117; nr. 916; nr. 920; *Oorkonden van de abdij van Sint-Truiden*, nr. 2726; Rijksarchief Luik, *Archief van de Rekenkamer*, nr. 118, fol. 63r-63v.

⁹ Rijksarchief Hasselt, *Archief van de abdij van Sint-Truiden*, nr. 916; Rijksarchief Luik, *Archief van de Rekenkamer*, nr. 118, fol. 35r-37v.

Toen betaalde de Rekenkamer het pandgeld voor deze drie heerlijkheden terug, om ze een week later op 15 juni aan Karel de Matha en Lambert van Schoor te kunnen verpanden¹⁰.

Vanaf het moment dat de abdij de heerlijkheden verworven had, bezat de abt het recht om er een schout en een drossaard van haar keuze aan te stellen, om wanneer er een schepenstoel vrijkwam een nieuwe schepen aan te stellen, en om de secretaris van de schepenbanken te benoemen. De aanstellingen die de abt van Sint-Truiden verrichtte, zowel in de wereldlijke als in de kerkelijke sfeer, werden geregistreerd in een aanstellingenregister. Die registers maken nu deel uit van het in het Rijksarchief te Hasselt bewaarde archief van de abdij. In één van die registers treffen we de registratie van de aanstelling van Eustachius Cartuijvels tot schout van Borlo en Buvingen op 26 februari 1704 aan, de *conditiën* die hij voor de uitoefening van zijn ambt opgelegd kreeg en de registratie van zijn ambtsaanvaarding op 2 maart 1704¹¹.

Omdat zowel de aanstellingsakte als de *conditiën* gegevens bevatten die duidelijkheid verschaffen over de taken en bevoegdheden van een schout, en over de aanstellingsprocedure in dit concrete geval, wordt de tekst hieronder geanalyseerd en uitgegeven.

Een eerste vaststelling is dat er niet ingegaan wordt op de capaciteiten die van een schout verwacht worden, maar dat er vermeld wordt dat de abt op dat punt een goed *rapoort over den persooen van Eustachius Cartuijvels* gekregen heeft, en dat hij hem daarom aangesteld heeft tot opvolger van de overleden Gijsbertus Gijsseleers. Vervolgens wordt vermeld dat de aanstelling *wederroepelijck* was, en dat de abt hem dus wanneer hij dat nodig zou vinden, weer uit zijn functie kon ontslaan. Schepenen, die de rechters waren in de plaatselijke schepenbank, werden voor het leven aangesteld, en konden - eens in de eed gesteld - niet meer afgezet worden. Cartuijvels moest een ambtseed afleggen en vervolgens het schoutsambt *wel ende getrouwelyck bedienen*. Aan de schepenen van Borlo en van Buvingen, hun medewerkers - de gerechtsbode bijvoorbeeld - en alle onderzaten van Borlo en Buvingen werd opgedragen hem als hun schout te *erkennen, eeren ende achten* en hem waar nodig *alle mogelijcke hulpe ende bijstant* te verlenen. Op de vergoeding die Cartuijvels zou krijgen werd in de aanstellingsakte niet concreet ingegaan. Zij zou bestaan uit *alle rechten, profijten ende emolumenten het selve officie oft ampt toebehoerende*. Wat dat precies inhield, werd in de *conditiën* uitgewerkt.

In de eerste plaats werd in de *conditiën* verduidelijkt dat het schoutsambt van Borlo en Buvingen een *annueel en manueel officie* was. Dat betekent dat de schout jaarlijks in zijn

¹⁰ Rijksarchief Luik, *Archief van de Rekenkamer*, nr. 120, fol. 121r-122v.

¹¹ Rijksarchief Hasselt, *Archief van de abdij van Sint-Truiden*, nr. 145, pp. 9-11.

ambt bevestigd moest worden, en dat hij zijn ambt persoonlijk moest uitoefenen. Jaarlijks moest hij tussen Kerstmis en Nieuwjaar aan de abt verzoeken hem in zijn ambt te handhaven, waarop het de abt vrij stond hem al dan niet *continuatie te accorderen*. Ondertussen mocht de schout geen ambt aannemen dat de abt onverenigbaar zou vinden met het schoutsambt. Cartuivels moest dus - indien hij er een ander *officie* zou willen bijnemen - daarvoor eerst de toelating van de abt vragen. Voorts moest hij de abt, *zijne religieusen ende abdije holt ende getrouw zijn*.

Jaarlijks moest hij, zoals dat gebruikelijk was voor de personen die bij de abdij een ambt bekleedden, een flambouw offeren voor de processies die in Sint-Truiden uitgingen op tweede Paasdag, op Sacramentsdag, op het kerkwijdingsfeest van de Onze-Lieve-Vrouwekerk en op het kerkwijdingsfeest van de abdijkerk.

Een belangrijke taak voor de schout was het toezicht houden op *de paelen van de heerlijheden*: hij moest erop toezien dat de heerlijke rechten van de abt ongeschonden bleven. Zowel tegen inbreuken op de geografische grenzen van de hem toevertrouwde heerlijkheden als tegen inbreuken op de bevoegdheden van de abt als plaatselijke heer, moest hij optreden. Ook de zorg voor het in standhouden van de *erfvelijcke grondtheerlijcheijt*, die de abt en zijn convent *erffelijck ende voor altijd privativelijck* toebehoorde, werd hem toevertrouwd. Daarmee werd bedoeld dat hij samen met de meier van het cijnshof van de abdij in Borlo en Buvingen, moest waken over het grondbezit van de abdij en over de rechten van de abdij op cijnzen en pachten voor het gebruik van haar landerijen. Daarnaast moest hij ook het jachtrecht van de abt in zijn heerlijkheden bewaken: zonder schriftelijke toelating van de abt mocht hij in zijn heerlijkheden geen jagers toelaten. In dat verband kreeg hij opdracht een aantal processen die nog door zijn voorganger Gijsseleers *tegens eenighe particulieren begonst* waren, voort te zetten, en erop toe te zien dat de overtreders gestraft werden.

In gerechtszaken was het zijn taak de vonnissen van de schepenen uit te voeren. Als bijvoorbeeld de schepenbank het bezit van één of ander goed aan een bepaalde procespartij toeweest, dan moest hij ervoor zorgen dat het bezit ervan binnen een redelijke termijn werkelijk overgedragen werd. Bij geschillen over het bezit van grond bijvoorbeeld, ging dat door aan de in het gelijk gestelde partij *risch en aarde* van het perceel in kwestie ter hand te stellen. Wanneer de schout in burgerlijke zaken in rechte optrad en ten behoeve van de abt of van de abdij een inbeslagname moest uitvoeren, of een vonnis van de schepenen moest uitvoeren, dan moest hij dat *gratis ende voor niet doen al oft hij zijne behoerlijke rechten daer voor hadde ontfanghen*. Boetes die in burgerlijke zaken werden uitgesproken, of de opbrengst van in beslag genomen dieren, waren voor de schout.

Cartuijvels moest er als schout over waken dat de rechten van de verschillende gerechten in Borlo en Buvingen niet geschaad werden. Naast de schepenbank, die een algemene bevoegdheid had voor rechtspraak over personen en goederen in Borlo en Buvingen, was ook het zogenaamde *Proosthof* van de abdij van Sint-Truiden in Borlo en Buvingen een belangrijke rechtbank¹². Eigenlijk was het Proosthof een laathof, een hof dat bevoegd was voor de registratie van akten betreffende het bezit en andere rechten op de landerijen die van dat hof afhingen, en voor rechtspraak in geschillen over het bezit van de goederen die van het hof afhingen. De goederen die van het hof afhingen waren goederen die ooit in cijns waren uitgegeven, en waarvan de bezitters jaarlijks een cijns betaalden aan de meier van het Proosthof. Dit soort laathoven waren in het ancien régime bijzonder talrijk en meestal strekte hun bevoegdheid zich over niet meer dan enkele tientallen tot een honderdtal percelen uit¹³. In Borlo en Buvingen echter was het overgrote deel van de landerijen in beide dorpen van dit hof afhankelijk, zodat de impact van het Proosthof er veel groter was dan die van andere laathoven in andere gemeenten. Vooral in de periode waarin de heerlijkheden aan de abt verpand waren, kreeg de rechtsmacht van het Proosthof er veel gewicht. In geschillen tussen personen, die niet met deze landerijen te maken hadden, bleven als vanouds de schepenen bevoegd. Vandaar dat de schepenen zich *schepenen in personalibus* noemden. Daarmee suggereerden zij echter onterecht dat de laten van het Proosthof *schepenen in realibus* waren. Het Proosthof was immers niet bevoegd voor geschillen over alle landerijen in Borlo en Buvingen, maar enkel over die landerijen die van het Proosthof afhingen. In de conditiën voor schout Cartuijvels werd hetzelfde dubbelzinnig beeld opgehangen van *twee dinghe bancken, een te weten van het personeel, ende een van aller reeliteit*. Zolang de abt pandheer was, kon hij bovendien dezelfde personen aanstellen tot schepenen in de schepenbank van Borlo en Buvingen en tot laat in het Proosthof. De schepenen en de laten hielden hun rechtzittingen bovendien op dezelfde plaats, zodat het gevaar voor confusie van activiteiten en bevoegdheden niet denkbeeldig was. Daarom kreeg Cartuijvels de opdracht mee *acht te nemen dat daer geene confusie en geschiede in materie van jurisdictie 't sij int reel oft personeel*. Hij moest er op toezien dat wanneer er iemand in beroep ging tegen een vonnis in een personele zaak, dat de zaak dan aan het oppergerecht van Vliermaal voorgelegd werd - *dat in alle personele actien aldaer afgereesen wort geappelleert naer het hooghgericht van Vliermael* - en dat *van alle vonnissen aldaer gereesen in saecken eenighsints die realiteit aengaende* in beroep gegaan werd bij de stedelijke schepenbank van Sint-Truiden. Dat laatste was strikt genomen enkel het geval wanneer er tegen een vonnis van het Proosthof geappelleerd werd. Zoals het hier geformuleerd werd lijkt het sterk op een on-

¹² «Aenmerkingen over de plaetsen van het graafschap Loon» van Willem Borghs. Tekstuitgave, in: *Limburg-Het Oude Land van Loon* 85 (2006), pp. 202-203.

¹³ Zie over de bevoegdheid van de laathoven in het graafschap Loon bijvoorbeeld twee eerder in dit tijdschrift verschenen bijdragen: 'Het laathof van Schoonbeek te Bilzen', in: *Limburg-Het Oude Land van Loon* 79 (2000), pp. 3-26; 'Het laathof van den Wijer te Hoeselt', in: *Limburg-Het Oude Land van Loon* 83 (2004), pp. 67-86.

Rombout Nijssen

wettige uitbreiding van de bevoegdheid van het Proosthof en van de appelbevoegdheid van de stedelijke schepenbank van Sint-Truiden.

In strafzaken moest de schout optreden tegen *alle misdaeden, en misdedigers om die selve naer verdiensten doen straffen*. Als vergoeding voor zijn werk in strafzaken kreeg hij de opbrengst van de *criminele amenden*: de boetes die door de schepenen aan veroordeelden opgelegd werden. Anderzijds zou hij ook zelf de kosten moeten dragen die het opsporen van daders van misdrijven, en hun eventuele opsluiting of ondervraging met zich brachten, en die kosten *niet brengen tot last van zijn hoochwerdigheid*.

Voorts zou Cartuijvels *gelijckerwijs die scholtheden van Borlo ende Buvinghen van auts gewoen sijn te hebben*, het genot hebben van het *vorsterkoren*. Dat was de opbrengst van een rondgang door de dorpen, waarbij al de huishoudens die koren hadden, de schout een klein deel van hun oogst schonken.

Op 2 maart 1704 bood Cartuijvels zich in de abdij aan om er tegenover een notaris en in aanwezigheid van twee getuigen - Christianus Timmermans en Hermannus Germijs - het schoutsambt en de *conditiën* te aanvaarden. In de *abbatiale camer des voorsscreven abdije* beloofde hij *de selve loffelijck te onderhouden ende naertevolgen onder obligatie van sijnen persoën ende goederen*, terwijl hij zich met al zijn bezittingen garant stelde voor de correcte uitoefening van zijn taken.

Eustachius Cartuijvels bleef 13 jaar in functie. In hetzelfde aanstellingenregister wordt immers vermeld dat hij op 26 juli 1717 in het kasteel van Nieuwenhoven aan de abt zijn ontslag als schout van Borlo en Buvingen aanbod.

Tekstuitgave: Rijksarchief Hasselt, *Archief van de abdij van Sint-Truiden*, nr. 145, p. 9-11

Commissie van het schautethampt van Borlo Buvinghen vergunt aen Eustachius Cartuijvels

Maurus vander Heijden door de gratie Godts ende des H. stoel van Roomen prelaet des moensters ende heere der stadt St Truijden, Alem, Senij, Helchteren, Webbekum, Halmael, Borlo, Buvinghen, Muijsen, Donck, Curpt etc.

Allen den ghene die dese onse opene brieven van commissie sullen sien, lesen oft hooren lesen, saluijt etc.

Doen te weten dat wij op het rapoort ons gedaen over den persooone van Eustachius Cartuijvels, heben wederroepelijck aenden selven verleent ende gegeven gelijk wij mits desen verleenen ende geven bij affleijvicheijt van sr. Gijsbertus Gijsseleers het schauteth ampt van onse heerlicheijden ende justicie van Borlo ende Buvinghen, gevende alsoo aenden selven Eustachius Cartuijvels bevele, last, macht ende volle commissie om het selve officie wel ende getrouwelyck te besitten ende te bedienen, ghebieden daeromme aen onse voorsscreven justitien ende aen een ijder van honne int besonder, die dienaers der selve ende alle ondersaeten respectivelijck van onse voorsscreven heerlicheijden dat sij den voorsscreven Cartuijvels gedaen hebbende den behoorlijcken eede, sullen erkennen, eeren ende achten voor schauteth onser voorsscreven heerlicheijden, sonder hem te doen oft te laeten geschieden eenighen stoet, letsel oft hinder ter contrarien, maer wel doende hem alle mogelijcke hulpe ende bijstant, oock laetende hem genieten alle rechten, profijten ende emolumenten het selve officie oft ampt toebehoerende, want sulcx onssen ernstighen wille is, behoudende nochtans aens ons de wederroepinghe van dese teghenwoordighe commissie. Gegeven in onsse voorsscreven stadt ende moenster van St Truijden onder onse handteecken ende zegel den 26 feb. 1704.

Was onderteeckent Maurus ende gedruckt den zegel van sijn hooghw. in roede hostie.

Conditien voor den scholtus van Borlo ende Buvinghen

Dit officie is annueel en manueel ende des halven sonder eenigh formaliteijt van recht ten allen tijden revocabel.

Sal daerom allen jaer tusschen kersmisse ende jaersmisse continuatie versoecken, welcke indien niet en versoeckt, oft indien sijn hooghw. niet goet en vindt hem continuatie te accorderen, en sal sich geensins met dit officie en qualiteijt verder meughen bemoeijen, sal des halven geen ander ampt of officie meugen aennemen 't ghene syn hooghw. oordeelt oft sal oordelen incompatible te wesen.

Sal van date sijnder commissie aen sijn hooghw. sijne religieusen ende abdije holt ende getrouw sijn, en geensints tot hen achterdeel gebruijcken tghene hem mochte gecommuniceert worden.

Soo langhe hij becleet blijft met dit officie sal ten wel believe van sijn hooghw. allen jaren 2a Paschatis, Corporis Christi, dedicationis Ecclesiae B. Mariae, et Abbatiae gelijk andere persoenen met eenigh officie van het abdije oft sijns hooghw. opene brieven becleet sijnde, de processie met een flambeau vereeren.

Sal gehauden sijn neerstich opsicht te nemen dat die paelen van dese heerlicheden niet en worden vermindert oft verdonckert, sal nochtans in geender manieren preiudicieren aen onse erfvelijcke grondtheerlicheijt ons ende onsen convente erffelijck ende voor altijt privativelijck toebehoerende, ende dijenvolgens oock niet preiudicieren aen het recht ons meijers, aen wijen de bedieninghe van reeliteijt ende grontheerlicheijt deur die voorsscreven

heerlijcheden int geheel ende over alle gronden privativelijck toecomen ende van alle menschen memorie toegecomen heeft.

Alle pandinghen oft executien voor sijn hoochw. oft sijn convente te doen, sal gratis ende voor niet doen al oft hij sijne behoerlijcke rechten daer voor hadde ontfanghen.

Sal verobligeert sijn goede sorghe te draeghen dat sonder onsse expresse commissie int schrift niet geiaeght en worde onder dese heerlijkheden, ende ist saecken dat sulx geschiede, sal de overtreders soo naer recht, stiel ende sijn hooghw. ordonnantie vervolgen, mitsgaeders sal oock uitvoeren het proces wegens die saeck tegens eenighe particulieren begonst door sijne voorsater Gijsbertus Gijsseleers.

Sal oock goet opsicht nemen over alle misdaeden en misdedigers om die selve naer verdiensten te doen straffen.

Sal dijenvolgens genieten die criminele amenden des en sal niet brengen tot last van sijn hoochw. uijt wat hoofde sulx soude meughen weesen.

Aengaende de civile amenden, te weten van strijboeten, pandighen der beesten ende van diergelijcke personele misbruijken, die sullen insgelijck aen hem toecomen.

Sal oock profiteren het voorstercoren soo en gelijckerwijs die scholtheden van Borlo ende Buvinghen van auts gewoen sijn te hebben.

Hij sal ook gehouden sijn behouderlijcke ende soo teijdelijcke executie te doen, als van imant tot dien effect wort genamptiseert, dat men vuer hem niet deur faute van executie niet en come te claeghen ende dat men teghens die ondersaeten der heerlijkheijt van Borlo ende Buvinghen niet genootsaeckt en sij crenckeniers te gebruijcken om die selve af te panden. Ende want daer twee dinghe bancken plachten te sijn, een te weten van het personeel, hoevende doen ter tijdt onder die dinghe banck van Vert, ende een van aller reeliteijt, ende de grondtheerlicheijt van dese twee dorpen int geheel gehoerende tot Borlo ende Buvinghen, ende dat die dinghe rolle soo int reel als personeel in een plaetse wordt gehauden, sal acht nemen dat daer geene confusie en geschiede in materie van jurisdictie 't sij int reel oft personeel, ende onder andere moet hij verstaen dat in alle personele actien aldaer afgereesen wort geappeleert naer het hooghgericht van Vliermael, ende van alle vonnissen aldaer gereesen in saecken eenighsints die realiteijt aengaende, geappeleert moet worden tot het hooghgericht der stadt St Truijden.

Op heden desen tweeden dagh der maendt meert xvii^e vier compareerden voor mij openbaer notaris binnen St Truijden residerende ondergeschreven, ende presentie der getuijghen naer genoempt, den eersaemen Eustachius Cartuijvels, denw. heeft het scholtus ampt van Borlo ende Buvinghen op die voorsscreven conditien geaccepteert, ende belooft de selve loffelijck te onderhouden ende naertevolgen onder obligatie van sijnen persoene ende goederen, soo meuble als immeuble present ende toecomende, om tot de meuble te comen met promste ende parate executie, ende dat tot den saseijn des immeuble met een conde van vijftien

daeghen oft andersins naer stiel, constituerende eenieder een den last begerende te aenverden, om dese voor richters competent te doen realizeren ende approberen. Present den hooghw. heer prelaet ende tselven accepterende, op dagh, maendt ende jaer als boven, binnen die abbatiale camer des voorsscreven abdije ter presentie ende overstaen vanden eerw. heer Christianus Timmermans ende Hermannus Germijs als geloofbaere getuijghen tot desen geroepen ende gebeden.

Adres van de auteur:

Rijksarchief
Bampslaan 4
3500 Hasselt

160 jaar *Koninklijk Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap* en 25 jaar *Tongerse Annalen*

Op 22 december 1851 werden in Tongeren de statuten goedgekeurd van de *Société Scientifique et Littéraire du Limbourg*. Door de Belgische onafhankelijkheid verhuisden veel rechters en advocaten van Maastricht naar Tongeren; omdat zij overwegend Franstalig waren, droegen zij in belangrijke mate bij tot de verfransing van het culturele leven in Tongeren. Toen de *Société* vanaf 1852 haar eigen periodiek uitgaf, was dat meteen een Franstalige publicatie: *Bulletin de la Société Scientifique et Littéraire du Limbourg*. Van het *Bulletin* verschenen tot aan zijn stopzetting in totaal 50 jaargangen. Op 17 maart 1966 werd in het *Belgisch Staatsblad* meegedeeld dat naast de Franstalige benaming van de vereniging ook de Nederlandstalige *Koninklijk Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap* rechtsgeldig was. In 1987 verscheen het eerste nummer van het nieuwe tijdschrift van het *Genootschap*, de *Tongerse Annalen*. De *Société* of het *Genootschap* bestaat bijgevolg nu 160 jaar en de *Tongerse Annalen* hebben hun 25ste verjaardag gevierd. Bij gelegenheid van dat dubbel jubileum verscheen als aflevering 2011, nr. 4 een prachtig feestnummer van de *Tongerse Annalen*. Het is een themanummer over de interieurafwerking van middeleeuwse kerkgebouwen in Tongeren.

Marc Lodewijckx onderscheiden

Ons bestuurs- en redactielid prof. Marc Lodewijckx (KUL) ontving van het Leuvens Historisch Genootschap (LHG) de LHG-oorkonde 2011 voor zijn inzet rond het cultureel en bouwkundig patrimonium en in het bijzonder voor zijn bijdrage op het vlak van archeologie in de stad Leuven.